

Vadlīnijas par grāmatvedības uzskaiti pārejas periodā no latiem uz eiro

Informācija uzņēmējiem, uz kuriem neattiecas norādījumi par cenu paralēlās atspoguļošanas periodu, pārejot uz eiro!

Rēķinos starp juridiskajām personām paralēlās atspoguļošanas periodā nav obligāti jānorāda darījumu kopsumma latos un eiro! Atbilstoši *Euro* ieviešanas kārtības likuma 13. panta otrajai daļai tas obligāti jānorāda tikai rēķinos privātpersonām. Uz rēķiniem ārvalstu valūtā šīs prasības nav attiecināmas.

Eiro projektā rekomendējam arī rēķinos juridiskajām personām norādīt darījumu kopsummas latos un eiro.

No 2013.gada 9. jūlija līdz 30. septembrim rēķinos var nenorādīt latos un eiro, taču, ja to dara, jāizmanto oficiālais pārejas kurss.

Informācija publiskajam sektoram (t.sk.pašvaldībām), ko nav nepieciešams veikt pārejot, uz eiro!

Publiskajam sektoram, kas gada pārskatus sagatavo atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 30.panta pirmajai daļai un saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 17.augusta noteikumiem Nr.777 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība", pirmajā gada pārskatā, kas sagatavots eiro salīdzināmo rādītāju uz 2014.gada sākumu konvertāciju e-pārskatos nodrošinās Valsts kase.

Detalizētāks grāmatvedības uzskaites un pārskatu sagatavošanas procesa izklāsts pārejas periodā no eiro uz latiem ir pieejams Valsts kases sagatavotajā prezentācijā "Grāmatvedības uzskaites pārejas periodā no latiem uz *euro*", kas publicēta Valsts kases mājas lapā interneta adresē: <http://www.kase.gov.lv/l/uzskaite/1643>.

1. Vispārīgie principi

Vadlīnijas ir izstrādātas, lai sniegtu papildu skaidrojumu *Euro* ieviešanas kārtības likumam (turpmāk – EIKL) un Latvijas Nacionālajam eiro ieviešanas plānam (turpmāk – LNEIP), kas beidzamā redakcijā apstiprināts 2013.gada 4.aprīlī ar rīkojumu Nr.136 "Par Latvijas Nacionālo *euro* ieviešanas plānu".

Atbilstoši EIKL 6. pantam latu konvertācija tiks veikta pēc Eiropas Savienības Padomes noteiktā maiņas kursa (turpmāk – oficiālais pārejas kurss), noapaļojot līdz veseliem centiem:

- ja trešā zīme aiz komata ir no 0 līdz 4, centa vērtība nemainās;
- ja trešā zīme aiz komata ir no 5 līdz 9, cents tiek apaļots par vienu vērtību uz augšu.

Papildu prasības attiecībā uz oficiālā kursa lietošanu ir noteiktas Padomes Regulā (EK) Nr. 1103/97 (1997. gada 17. jūnijs) par dažiem noteikumiem attiecībā uz eiro ieviešanu 4. pantā, tostarp:

- oficiālo kursu neapaļo un nesaīsina, veicot konvertēšanu;
- oficiālo kursu izmanto abpusējai konvertēšanai eiro vienības un latu vienības starpā. Neizmanto apgrieztās likmes, ko atvasina no maiņas kursiem;

FMVadl_160813_Euro_gramatvediba; Vadlīnijas par grāmatvedības uzskaiti pārejas periodā no latiem uz eiro

– naudas summas, kas jākonvertē no vienas valsts valūtas citā (piemēram, iedzīvotājs vēlas par latiem iegādāties dolārus), vispirms konvertē naudas vienībās, kas izteiktas eiro vienībās, šo summu noapaļo, atstājot ne mazāk kā trīs skaitļus aiz komata, un pēc tam konvertē citas valsts valūtas vienībās.

Preču un pakalpojumu cenu paralēlās atspoguļošanas periods sākas trīs mēnešus pirms eiro ieviešanas dienas, t. i., **no 2013. gada 1. oktobra**, un ilgst sešus mēnešus pēc eiro ieviešanas dienas, t. i., **līdz 2014. gada 30. jūnijam**.

Latu un eiro vienlaicīgas apgrozības periods ir divas nedēļas, sākot ar eiro ieviešanas dienu, t. i., **no 2014. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 14. janvārim**.

Uzņēmumiem un pašvaldību institūcijām jānodrošina datu nepārtrauktība un konvertācijas procesa izsekojamība.

2.1. Attaisnojuma dokumenti un grāmatvedības reģistri

2.1.1. Euro ieviešanas diena

Vispārējie principi

Grāmatvedības reģistros uz eiro ieviešanas dienu jāpārrēķina katra grāmatvedības konta atlikums no latiem uz šā atlikuma ekvivalentu eiro pēc oficiālā pārejas kursa un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem.

Grāmatvedības reģistros uz eiro ieviešanas dienu jāpārrēķina katra grāmatvedības uzskaites vienības vērtība latos uz ekvivalentu eiro pēc oficiālā pārejas kursa un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem.

* Grāmatvedības uzskaites vienības vērtība ir grāmatvedībā atsevišķi uzskaitītā objekta (vienības) uzskaites vērtība latos līdz santīmam un summa eiro līdz eiro centam. Piemēram, katra debitoru vai kreditoru parāda atlikums, katra pamatlīdzekļu vai krājumu uzskaites vienība grāmatvedības kontu analītiskajā uzskaitē.

Ja latu konvertācijas uz eiro dēļ veidojas starpība starp grāmatvedības konta atlikuma kopsummu un to veidojošām sastāvdaļām (uzskaites vienībām), starpības iekļauj peļņas vai zaudējumu aprēķinā (finansiālās darbības pārskatā) attiecīgi kā ieņēmumus vai izmaksas (izdevumus) eiro ieviešanas pārskata gadā (uzņēmums, kura pārskata gads nesakrīt ar kalendāra gadu, – gada pārskata peļņas vai zaudējumu aprēķinā, kas tiek iesniegts eiro ieviešanas gadā).

* peļņas vai zaudējumu aprēķins – privātajam sektoram, kas sagatavo gada pārskatus saskaņā ar Gada pārskata likumu;

** finansiālās darbības pārskats – publiskajam sektoram, kas sagatavo gada pārskatus atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 30. panta pirmajai daļai un saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 17. augusta noteikumiem Nr. 777 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība”.

Piemērs.

Kreditora konta atlikums 31.12.2013. – Ls 2501,20

Kreditora kontu veidojošās sastāvdaļas:

Kreditors A – 500,50
 Kreditors B – 900,45
 Kreditors C – 1100,25

Uz 01.01.2014. kreditora konta vērtību latos pārrēķina uz ekvivalentu eiro pēc oficiālā pārejas kursa 0,702804 (aprēķinu veic, dalot summu latos ar oficiālo pārejas kursu) un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem:

Kreditora konta atlikuma kopsumma:

2501,20 : 0,702804 = **EUR 3558,89**

Kreditora kontu veidojošās sastāvdaļas:

500,50 : 0,702804 = EUR 712,15

900,45 : 0,702804 = EUR 1281,22

1100,25 : 0,702804 = EUR 1565,51

Tātad visu kreditora uzskaites vienību kopējā summa ir **EUR 3558,88** (*līdz ar to rodas starpība starp kreditora konta atlikuma kopsummu un to veidojošajām sastāvdaļām*).

Kreditora konta atlikums uz 01.01.2014. – EUR **3558,88** (pamats – kreditora uzskaites vienību kopējā summa).

Savukārt EUR 0,01 tiek iekļauts peļņas vai zaudējumu aprēķinā kā ieņēmumi eiro ieviešanas pārskata gadā – 2014. gadā.

D Kreditori EUR 0,01

K Ieņēmumi EUR 0,01

Tiesisko instrumentu nepārtrauktība (EIKL 4. pants)

Sākot ar eiro ieviešanas dienu, latos izteiktu iesākto, bet nepabeigto (neizpildīto) tiesisko instrumentu kopsummu konvertē eiro, ievērojot oficiālo pārejas kursu un EIKL noteiktos noapaļošanas principus. Nepabeigtā (neizpildītā) tiesiskā instrumenta kopsumma veidojas no konvertētajām sastāvdaļām. Nepabeigtā (neizpildītā) tiesiskā instrumenta kopsumma nepārsniedz sākotnējo tiesiskā instrumenta kopsummu latos, kura konvertēta eiro, ievērojot oficiālo pārejas kursu un EIKL noteiktos noapaļošanas principus.

Piemēram, ja tiesiskā instrumenta (līguma) kopsumma sastāv no tiesiskā instrumenta (līguma) plānotā maksājumu grafika maksājumiem, šie maksājumu grafika maksājumi ir uzskatāmi par tiesiskā instrumenta sastāvdaļām.

Savukārt, piemēram, no tiesiskā instrumenta izrietošās soda sankcijas (kavējuma nauda) nevar iekļaut tiesiskā instrumenta kopsummā, veicot konvertāciju atbilstoši EIKL 4. panta prasībām, ja vien kavējuma naudas nav iekļautas sākotnējā tiesiskā instrumenta kopsummā atbilstoši juridiskajiem līguma nosacījumiem. Minētās soda sankcijas (kavējuma naudas) konvertē atsevišķi no tiesiskā instrumenta (līguma) pamatsummas.

EIKL nenosaka konkrētas prasības, kuru tieši no tiesiskā instrumenta nepabeigtās daļas sastāvdaļām koriģēt, tādēļ uzņēmums var izvēlēties koriģēt jebkuru no nesamaksātajām sastāvdaļām, lai nepārsniegtu tiesiskā instrumenta kopsummu. Ieteicams korekciju attiecināt uz sastāvdaļu, kas hronoloģiski ir tuvāka eiro ieviešanas dienai.

Atlikumu pārrēķins

Ja debitora un kreditora parāda atlikums attaisnojuma dokumentā uz 31.12.2013. ir ārvalsts valūtā, piemēram, USD, pārrēķins tiek veikts saskaņā ar stāvokli eiro ieviešanas dienas sākumā (jeb iepriekšējā perioda beigās, t. i., 31.12.2013.). Šajā brīdī katra debitora un kreditora parāda atlikums jau ir pārrēķināts uz latiem pēc attiecīgā valūtas kursa, kas bija spēkā perioda beigās, t. i., 31.12.2013. Euro ieviešanas dienā šī summa latos pārrēķināma uz eiro pēc oficiālā pārejas kursa un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem.

Attaisnojuma dokumentiem eiro pārrēķins nav nepieciešams (saskaņā ar EIKL 4. panta trešo daļu).

Tātad, ja darījums sākts pirms eiro ieviešanas dienas, bet līdz eiro ieviešanas dienai nav pabeigts un saistības starp darījuma pusēm ir bijušas eiro, darījuma summas eiro netiek konvertētas. Tādējādi grāmatvedības uzskaites vienību un kontu atlikumus eiro nekonvertē.

Piemērs:

Rēķins izsniegts 2013. gadā eiro – EUR 100;

– saimnieciskā darījuma dienā darījuma summa pārvērtēta latos pēc Latvijas Bankas oficiāli noteiktā valūtas kursa attiecīgajā darījuma veikšanas dienā, t. i., Latvijas Bankas valūtas kurss 0,702804 = Ls 70,28;

– pārskata gada pēdējā dienā darījuma summa EUR 100 tiek pārrēķināta latos pēc Latvijas Bankas noteiktā kursa, kas šajā gadījumā ir identiska Latvijas Bankas noteiktajam katras dienas valūtas kursam 0,702804 = Ls 70,28;

– pārejas periodā no latiem uz eiro šādos gadījumos nepiemēro oficiālo maiņas kursu, bet darījuma summu grāmatvedības konta atlikumā uzrāda tādu, kāda ir norādīta rēķinā 2013. gadā eiro, t. i., EUR 100.

Grāmatvedības ierakstu latos uzglabāšana

Ieraksti grāmatvedības reģistros par grāmatvedības uzskaites vienības vērtībām latos pirms eiro ieviešanas dienas jāuzglabā normatīvajos aktos noteiktajā termiņā elektroniski vai papīra dokumenta formā.

Darba alga

Vidējās izpeļņas aprēķins vēl ilgāku laiku pēc eiro ieviešanas sastāvēs no summām latos un eiro. Mēneša vidējās izpeļņas aprēķinu latos pārrēķina uz eiro un noapaļo šādi:

Piemēram:

10.2013. $\sum$ Ls : kurss = $\sum$ EUR (*attiecīgā mēneša darba samaksa latos pārrēķināma uz eiro pēc oficiālā maiņas kursa un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem*)

11.2013. $\sum$ Ls : kurss = $\sum$ EUR (noapaļo)

12.2013. $\sum$ Ls : kurss = $\sum$ EUR (noapaļo)

01.2014. $\sum$ EUR

02.2014. $\sum$ EUR

03.2014. $\sum$ EUR

Kopā $\sum$ EUR

Vidējā izpeļņa EUR = $\sum$ EUR : 6

Darba algas pārrēķini, kas attiecas uz periodu pirms eiro ieviešanas, veicami latos un pārrēķināmi eiro.

Par grāmatvedības uzskaites vienību var uzskatīt katra atsevišķa darbinieka aprēķinātās atvaļinājuma naudas uzkrājumu summu.

2.1.2. Cenu paralēlās atspoguļošanas periods

Cenu paralēlās atspoguļošanas periodā *trīs mēnešus pirms eiro ieviešanas dienas*:

- attaisnojuma dokumentos par vērtības mēru lieto latos,
- grāmatvedības reģistros un ierakstos par vērtības mēru lieto latos.

Cenu paralēlās atspoguļošanas periodā *sešus mēnešus pēc eiro ieviešanas dienas*:

- attaisnojuma dokumentos par vērtības mēru lieto eiro,
- grāmatvedības reģistros un ierakstos par vērtības mēru lieto eiro.

Cenu paralēlās atspoguļošanas periodā uz gala patērētājam (fiziskajām personām) izsniegtajiem norēķina dokumentiem – rēķiniem un dokumentiem, kas apliecina par darījumu saņemto samaksu – kases čekiem un numurētām un Valsts ieņēmumu dienestā (VID) reģistrētām kvītīm – attiecas EIKL 13. panta otrajā daļā noteiktās prasības.

* Saskaņā ar Ministru kabineta 2007. gada 2. maija noteikumu Nr. 282 „Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība” 54. punktu nodokļu maksātāji par darījumu saņemto samaksu apliecina ar darījumu apliecinošu dokumentu – ar kases čeku vai arī ar numurētu Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētu kvīti.

Pamatojoties uz EIKL 13. panta otrajā daļā noteiktajām prasībām cenu paralēlās atspoguļošanas periodā, uzņēmumam (likuma *Par grāmatvedību izpratnē*), sagatavojot attaisnojuma dokumenta veidu – norēķina dokumentu gala patērētājam fiziskajai personai –, darījumu kopsumma jānorāda gan latos, gan eiro.

* Piemēram, izsniedzot rēķinu iedzīvotājiem par komunālajiem maksājumiem vai par mobilo sakaru pakalpojumiem – darījumu kopsummu norāda latos un eiro.

Cenu paralēlās atspoguļošanas periodā visos citos attaisnojuma dokumentos, kuru saņēmējs ir cits uzņēmums (likuma *Par grāmatvedību izpratnē*), var norādīt darījumu kopsummu latos un eiro.

2.1.3. Periods pēc eiro ieviešanas

Sākot ar eiro ieviešanas dienu, grāmatvedības reģistros un ierakstos vērtības mērs ir eiro.

Attaisnojuma dokumentos vērtības mērs no eiro ieviešanas dienas ir eiro.

Attaisnojuma dokumenti, kuru vērtības mērs ir lats, eiro vai cita valūta un kuri līdz eiro ieviešanas datumam vēl nebūs izmantoti ierakstiem grāmatvedības reģistros, ja tie attiecas uz periodu pēc eiro ieviešanas, būs jāgrāmato grāmatvedības reģistros, par vērtības mēru lietojot eiro:

1. Attaisnojuma dokumenti latos grāmatojami pēc oficiālā pārejas kursa un EIKL noteiktajiem noapaļošanas principiem.

FMVadl_160813_Eiro_gramatvediba; Vadlīnijas par grāmatvedības uzskaiti pārejas periodā no latiem uz eiro

2. Attaisnojuma dokumentiem eiro pārrēķins nav nepieciešams.
3. Attaisnojuma dokumenti ārvalstu valūtā grāmatojami pēc valūtas kursa, kas ir spēkā saimnieciskā darījuma dienā.

Ja attaisnojuma dokumentos pēc eiro ieviešanas dienas vērtības mērs ir ārvalstu valūta, tajā norādītās summas ieegrāmatošanai pārrēķina eiro pēc saimnieciskā darījuma dienas valūtas kursa normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Līdz 31.12.2013. neizpildītā ārvalsts valūtas darījuma (piemēram, USD) izpildē pēc 01.01.2014. attiecīgās ārvalsts valūtas kursa svārstību dēļ (konvertējot no EUR uz attiecīgo ārvalsts valūtu) gūtā peļņa vai zaudējumi tiek ieegrāmatoti eiro ieviešanas pārskata gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā (finansiālās darbības pārskatā).

Ja attaisnojuma dokuments tiek izrakstīts pēc eiro ieviešanas dienas par iepriekšējiem periodiem (piemēram, bilancē uzrādīts attiecīgajā postenī *Uzkrātās saistības/Uzkrātie ieņēmumi*), vērtības mērs ir eiro. Savukārt, lai iegūtu vērtības mēru latos atspoguļošanai pārskata periodā pirms eiro ieviešanas dienas, tiek izmantots oficiālais maiņas kurss un EIKL noteiktie noapaļošanas principi.

Grāmatvedības reģistrus kārtojot elektroniski, grāmatvedības datorprogrammā grāmatvedības informācija pirms eiro ieviešanas dienas jānodrošina latos, pēc eiro ieviešanas dienas – eiro.

2.2. Gada pārskatu un finanšu pārskatu sagatavošana

Gada pārskati jāgatavo tās valūtas vienībās, kura valstī ir oficiālajā apgrozībā pārskata gada beigās.

Gada pārskatos par pārskata gadu, kas beidzas pirms eiro ieviešanas dienas, ietvertās summas naudas izteiksmē jānorāda latos.

Gada pārskatos par pārskata gadu, kas beidzas eiro ieviešanas dienā vai pēc tās, ietvertās summas naudas izteiksmē jānorāda eiro.

Pirmajā gada pārskatā, kas sagatavots eiro, kā salīdzināmie rādītāji jāuzrāda iepriekšējā pārskata gada rādītāji, kas pārrēķināti eiro pēc oficiālā maiņas kursa.

Pirmajā gada pārskatā, kas sagatavots eiro, salīdzināmajiem rādītājiem uz 2014. gada sākumu jāsakrīt ar grāmatvedības reģistros uzrādīto konta atlikumu uz 2014. gada sākumu. Tādējādi pirmajā gada pārskatā, kas sagatavots eiro, salīdzināmajiem rādītājiem uz 2014. gada sākumu tiek pieļautas neatbilstības ar iepriekšējā pārskata gada beigu rādītājiem, kas pārrēķināti eiro pēc oficiālā maiņas kursa.

Publiskajam sektoram, kas gada pārskatus sagatavo atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 30. panta pirmajai daļai un saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 17. augusta noteikumiem Nr. 777 *Gada pārskata sagatavošanas kārtība*, **pirmajā gada pārskatā, kas sagatavots eiro:**

- 1) salīdzināmo rādītāju uz 2014. gada sākumu konvertāciju e-pārskatos nodrošinās Valsts kase. Iestādes e-pārskatos nodrošina salīdzināmo rādītāju eiro uz 2014. gada sākumu ievadīšanu tikai tad, ja tām 2013. gada beigās e-pārskatos nav datu normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos;
- 2) e-pārskatos konvertēto salīdzināmo rādītāju uz 2014. gada sākumu nesakrītības gadījumā ar grāmatvedības reģistru atlikumiem uz 2014. gada sākumu starpību uzrāda gada pārskata attiecīgā pielikuma atbilstošajā ailē normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un paskaidro.

Pamatojoties uz esošo gada pārskatu sagatavošanas praksi un normatīvajiem aktiem, kas reglamentē gada pārskatu sagatavošanu, gada pārskatā skaitļi jānoapaļo līdz veseliem skaitļiem.

Ja pārskata gads beidzas pēc eiro ieviešanas dienas (piemēram, 2014. gada 30. jūnijā), gada pārskatā ietvertās summas jānorāda eiro. Pārrēķins, ievērojot iepriekš noteiktos speciālos principus, jāveic saskaņā ar stāvokli eiro ieviešanas dienā (2014. gada 1. janvārī) – attiecīgi katra grāmatvedības reģistra atlikumus un katras grāmatvedības uzskaites vienības vērtību no latiem pārrēķinot uz eiro, ievērojot oficiālo maiņas kursu un EIKL noteiktos noapaļošanas principus. Pēc eiro ieviešanas dienas visi darījumi jāuzrāda eiro.

Publiskais sektors, kas starpperioda pārskatus sagatavo atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību:

- 1) 30. panta sestajai un astotajai daļai, ievēro Ministru kabineta 2010. gada 17. augusta noteikumos Nr. 776 *Mēneša pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas kārtība* noteiktās normas;
- 2) 30. panta septītajai un astotajai daļai, ievēro Ministru kabineta 2010. gada 1. jūnija noteikumos Nr. 498 *Ceturkšņa finanšu pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas kārtība* noteiktās normas.